

Betænkning

over forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov, af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m. m. og af lov om rettens pleje.

(Strafferetlige særforanstaltninger m. m.).

(Afgivet af retsudvalget den 25. maj 1973).

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder haft samråd med justitsministeren og et samråd med socialministeren. Ved et af samrådene var justitsministeren på udvalgets anmodning ledsaget af formanden for straffelovrådet, professor, dr. jur. Knud Waaben, og kontorchef Arildsen, justitsministeriet. Udvalget har modtaget skriftlige henvendelser fra

lektor Bent Unmack-Larsen og professor, dr. jur. Knud Waaben.

Under behandlingen af forslaget har udvalget drøftet ændringerne i reglerne om de strafferetlige følger af psykisk abnormitet, hvorefter man opgiver det juridiske krav om tilregnelighed og alene lader en rent medicinsk diagnose være bestemmende for, om der foreligger straffrihedsgrund eller ej. Udvalget finder, at dette spørgsmål er af så vanskelig og principiel art, at det ikke på forsvarlig måde ville kunne færdigbehandles i indeværende folketingsår. Foranlediget heraf har ministeren stillet nedenstående ændringsforslag, hvorefter spørgsmålet om ændring af straffelovens §§ 16-18, herunder navnlig spørgsmålet om ophævelse af utilregnelighedskriteriet i § 16, foreslås udskudt til næste folketingsår.

Udvalget er enig i afskaffelsen af de delvis tidsubestemte sanktioner (ungdomsfængsel, arbejdsdshus og sikkerhedsforvaring) samt særængsel. I forbindelse med afskaffelse af ungdomsfængsel har udvalget understreget vigtigheden af, at hovedparten af unge kriminelle mellem 15 og 18 år undergives børne- og ungdomsforsorgen, således at anvendelsen af frihedsstraf begrænses mest muligt.

Udvalget har endvidere drøftet den tidsubestemte retsfølge forvaring.

Et *flertal* (socialdemokratiets, det konservative folkepartis, venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget) kan tilslutte sig, at den foreslåede forvaringsbestemmelse i lovforslaget gennemføres nu. Flertallet har herved lagt vægt på, at det herefter ikke vil være muligt at idømme forvaring for berigelsesforbrydelser. Flertallet indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (socialistisk folkepartes medlemmer af udvalget) kan ikke tilslutte sig, at lovforslagets § 70 om bibeholdelse af tidsubestemt forvaring gennemføres, men stiller forslag om denne sanktionsforms fuldstændige afskaffelse.

Selv om lovforslagets forvaringsbestemmelse udelukker, at der kan idømmes tidsubestemt forvaring for berigelsesforbrydelser — hvilket erkendes som et fremskridt — mener mindretallet, at forvaringsbestemmelsen efter lovforslaget er så upræcist og bredt formuleret, at den *kan* bruges mod en alt for stor og usikkert afgrænset personkreds. Den foreslåede § 70 giver ingen garanti for, at den kun vil blive anvendt som tilsigtet af flertallet, nemlig mod nogle ganske få virkelig farlige lovovertrædere. Man kan ikke se bort fra faren for udskridning og en bredere fortolkning af farligheden, end det egentlig var hensigten.

På baggrund heraf og i betragtning af den store usikkerhed, forudsigelser om fremtidig

farlighed på domstidspunktet er behæftet med (et prognosespørgsmål, straffelovrådet har undladt at tage stilling til), finder mindretallet ikke de angivne modhensyntungtvejende nok til at opretholde en sanktionsform, der i princippet ikke så meget er begrundet i et allerede begået lovbrud, men nok så meget i et forventet fremtidigt lovbrud.

De tvivlsomme resultater, der opnås ved den tidsubestemte sanktionsform, såvel hvad angår behandling som samfundsbeskyttelse, står ikke i et rimeligt forhold til de uhyre omkostninger, der er forbundet dermed for såvel lovovertræder som samfund.

Mindretallet mener, det er et for retfærdigheden grundlæggende og værdifuldt princip, at der er et rimeligt forhold mellem skyld og straf. Forholdsmæssighed begrænser den lidelse, samfundet påfører lovovertræderen. Forholdsmæssighed gør det muligt også for lovovertrædere at erkende det rimelige i sanktionen.

Mindretallet foreslår derfor, at § 70 udgår, således at domstolene i alle tilfælde bliver nødt til at idømme en juridisk udmålt tidsbestemt straf.

Mindretallet indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de af justitsministeren og det af mindretallet stillede ændringsforslag.

Ændringsforslag.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 1.

1) I indledningen ændres „lov nr. 95 af 29. marts 1972“ til: „lov nr. 538 af 13. december 1972“.

2) I nr. 2 ændres „68-70, 73“ til: „68, 69, 72“.

3) Nr. 3 affattes således:
„3. § 17, stk. 2, ophæves.
Stk. 3 bliver herefter stk. 2.“

4) I den under nr. 9 foreslåede affattelse af § 68 indsættes i 1. pkt. efter „§ 16“: „eller hvis straf findes uanvendelig i henhold til § 17, stk. 1,“, og i 3. pkt. ændres „§ 70“ til: „§ 69“.

5) I nr. 9 udgår § 69.
§§ 70-73 bliver herefter §§ 69-72.

Af et *mindretal* (Jette Boutrup og Ruth Olsen):

6) I nr. 9 udgår § 70.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

7) I den under nr. 9 foreslåede affattelse af § 71, stk. 1, og § 72, stk. 1, 1. pkt., der bliver henholdsvis § 70, stk. 1, og § 71, stk. 1, 1. pkt., ændres „§§ 68-70“ til: „§§ 68 og 69“.

8) I den under nr. 9 foreslåede affattelse af § 73, stk. 1, 1. pkt., der bliver § 72, stk. 1, 1. pkt., ændres „§ 69, stk. 1“ til: „§ 17, stk. 1“, og i 2. pkt. udgår „eller § 69“.

9) I den under nr. 9 foreslåede affattelse af § 73, stk. 2, der bliver § 72, stk. 2, ændres „§§ 71-72“ til: „§§ 70-71“.

10) I nr. 15, 17 og 18 ændres „§§ 68-70“ til: „§§ 68 og 69“.

11) I den under nr. 19 foreslåede affattelse af lovens § 97, stk. 2, nr. 2, ændres „§§ 68-69“ til: „§ 68“.

12) I den under nr. 19 foreslåede affattelse af lovens § 97, stk. 2, nr. 3, ændres „§ 70“ til: „§ 69“.

13) Nr. 24 udgår.

Til § 2.

14) I den under nr. 1 foreslåede affattelse af § 11, stk. 1, ændres „§§ 68-70“ til: „§§ 68 og 69“.

Til § 3.

15) I nr. 1 ændres „§§ 68-70“ til: „§§ 68 og 69“.

16) Nr. 4 og 5 udgår.

17) I nr. 6 ændres „§§ 68, 69, 70 og 73“ til: „§§ 68, 69 og 72“.

18) I nr. 7 ændres „§§ 68, 69, 70 eller 73“ til: „§§ 68, 69 eller 72“.

19) I nr. 8 ændres „§ 941, stk. 1, 2. pkt.“ til: „§ 941, stk. 1, 3. pkt.“ og „§ 997, stk. 4, nr. 1 og 2“ til: „§ 997, stk. 4, nr. 1“.

20) I nr. 11 og 12 ændres „§§ 68, 69, 70 eller 72“ til: „§§ 68, 69 eller 71“.

Til § 4.

21) „1. april“ ændres til: 1. juli“.

Til § 6.

22) I stk. 1, 2. pkt., ændres „§ 70“ til: „§ 69“.

Bemærkninger.

Til nr. 2.

Der henvises til bemærkningerne til nr. 4, 5, 7-12.

Til nr. 3.

Spørgsmålet om ændring af straffelovens §§ 16-18, herunder navnlig spørgsmålet om ophævelse af tilregnelighedskriteriet i § 16, foreslås udskudt til næste folketingsår. Forslaget om afskaffelse af den særlige strafart særfængsel i § 17, stk. 2, foreslås dog opretholdt. Bestemmelsen har ikke sammenhæng med de øvrige bestemmelser i §§ 16-18.

Kriminalforsorgen har i de senere år i stigende omfang gjort brug af fororgens særlige psykiatriske institutioner til mere kortvarig observation og behandling af indsatte med udtalte psykiske problemer og har bestræbt sig for at overføre de pågældende til andre anstalter, når den særlige begrundelse for behandling ikke længere skønnes at være til stede.

Reglen i § 17, stk. 2, hvorefter den indsatte under hele strafudståelsen i almindelighed er

bundet til de særlige psykiatriske anstalter, medfører vanskeligheder ved tilrettelæggelsen af et smidigt fordelings- og behandlingssystem.

Til nr. 4, 5 og 7-12.

Ændringerne er en konsekvens af, at § 17, stk. 1, opretholdes. Forslagets § 68 omfatter herefter dels personer, der frifindes for straf i medfør af § 16, dels personer, der findes strafuægnede i henhold til § 17, stk. 1.

Til nr. 6.

Der henvises til mindretallets bemærkninger i betænkningen.

Til nr. 13.

Ændringen af straffelovens § 231 er gennemført ved § 1, nr. 4, i lov nr. 89 af 29. marts 1972 om ændring af borgerlig straffelov m.v.

Til nr. 14.

Der henvises til bemærkningerne til nr. 4, 5 og 7-12.

Til nr. 15, 17, 18 og 20.

Der henvises til bemærkningerne til nr. 4, 5 og 7-12.

Til nr. 16.

Ændringen er en følge af, at straffelovens §§ 16 og 18 opretholdes.

Til nr. 19.

§ 997, stk. 4, nr. 2, foreslås ophævet, jfr. lovforslagets § 3, nr. 9.

Til nr. 22.

Der henvises til bemærkningerne til nr. 4, 5 og 7-12.

Thomas Have,
formand.

Hjortnæs.

Erenbjerg.

Falk Hansen.

Otto Morch.

Tastesen,
næstformand.

Lykke Jørgensen.

Jette Boutrup.

Ruth Olsen.

Hanne Budtz.

Thestrup.

Hans Toft.

Per Federspiel.

A. Chr. Andersen.

Nathalie Lind.

Gudme.

Valbak.